СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 86. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 14. квітня, 1926. VOL. XXXIV. No. 86. Jersey City, N. J., Wednesday, April 14, 1926. THREE CENTS

ПОЛІЦІЙНІ РЕПРЕСІЇ НА ПАСЕЙСЬКИХ СТРАЙКАРІВ

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 12. квітня. — Ґарфілдська поліція розігнала нині демонстраційну пикету з 5,000 страйкарів, що зібралася перед фабрикою Форстмена й Гафмена, а начальник поліції опісля прочитав закон про заворушення, чим ціле місто поставлено в виїмковий стан. Поліція опісля вганяла вулицями, заганяючи мешканців до домів.

Того самого дня поліція виарештувала всіх провідників страйку, разом 17 осіб. Суд визначив на Вайсборга, начальника страйкового комітету, височезну кавцію в сумі $30,000.

Поліція опечатала юнійний льокаль та місце страйкових зборів. Фабриканти думають, що в сей спосіб страйк уже зломано.

ЖІНОЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗА ПРОГИБІЦІЄЮ.

ВАШИНГТОН, 12. квітня. — На переслуханню в справі прогибіції, яке веде тепер субкомітет сенатового судового комітету, стануло нині коло 80 делеґаток ріжних жіночих орґанізацій, прихильних прогибіції.

Зміст їх зізнань був один. Вони хотіли переконати комітет, що американські жінки противляться облекшуванню прогибіційного закона. Жіночі бесідниці покликувалися головно на матері.

Зізнавати могло лишень кілька свідків, хоча готові були всі. Декотрі з них дуже обурювалися, як члени комітету стали їх близче допитувати за їх зізнання.

Перед комітетом станув також ґенерал Линколн Андрус, начальник прогибіційної служби, та заявив комітетови, що для стереження мексиканської границі перед пачкарями горівки треба Злученим Державам удержувати від 12,000 до 15,000 військової граничної сторожі. Ся заява викликала в комітеті велику сензацію.

Вечером говорив Андрус до зборів жіночих орґанізацій, і в своїй промові сказав жінкам, що вони можуть зробити для спопуляризовання прогибіції найбільшу прислугу в сей спосіб, коли вони будуть сей закон виконувати на своїх приняттях, які вони дають своїм гостям.

СМЕРТЬ ВЕЛИКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ПРИРОДНИКА.

САНТА РІСА, Каліфорнія, 12. квітня. — В неділю помер тут славний на весь світ американський природник-огородник Лютер Бербенк.

Він уславився головно тим, що виховав штучно цілий ряд нових пород городових ростин. Похорони його відбудуться завтра. Згідно з його волею похоронять його під високим кипарисом у його городі.

Кілька місяців тому назад він викликав сензацію в Америці, признаючися публично до безвірства.

ЦЕРКВА ПРОГАНЯЄ СВОГО СВЯЩЕНИКА.

ГАРТФОРД, Конетикат, 12. квітня. — Новоанглійська конференція методиської епископальної церкви постановила осудити за неморальність та екскомунікувати (виключити з церковної звязи) свого проповідника Ґая Вілиса Говмса.

Справа Говмса набрала великого розголосу, бо Говмс широко відомий у сій околиці з своеї проповідницької діяльности. Він не раз кликав поліцію на ревізії до домів, які мають мати в себе горівку; він наводив поліцію на доми й людий, яких він обжаловував, що вони віддані роспусті; він брав живу участь у нагінці проти своїх церковних товаришів, які хочби на волос схибнули від пояснювання правд віри, як її розумів Говмс. До ширення морального життя Говмс уживав теж Ку-Клакс-Клена.

Проти сього святця піднесено закиди неморальности. Він мав брати участь в пияцьких забавах у заміських готелях, куди він мав заїздити автом з жінками. Мав він бути відомий зі своїх забав у бостонських готелях. Головним свідком проти нього була одна 19-літна послугачка в одному дорогому нюбедфордському готелю.

Говмс вніс проти своеї екскомуніки відклик до ради епископів, і каже в відклику, що се на нього завзялися його „безбожні" вороги.

МАТИ ПРОСИТЬ О ПОМИЛУВАННЄ ВБИЙНИКА СВОГО СИНА.

НЮ ЙОРК, 12. квітня. — Софія Немцова з Нюарку внесла до стейтового ґубернатора прозьбу о помилуванне Болеслава Думбецького, котрий 17 літ тому назад убив її сина. Убийник був засуджений за досмертну вязницю. Немцова писала до губернатора, що вона готова взяти вбийника свого сина за власного сина, бо вони оба були собі товаришами.

АМЕРИКА МАЄ БУДУВАТИ ТИСЯЧКУ НОВИХ ЛІТАКІВ.

ВАШИНГТОН, 12. квітня. — Палата послів ухвалила нині предложений урядом проект закона про побільшення воздушної служби. Після сього закона уряд має право видати 89 міліонів долярів на скріплення воздушної оборони краю. Уряд почне сейчас будову нових 1,000 літаків.

„РОБІТНИКИ ГОЛОВНІ ВОРОГИ ВІЙНИ".

ВАШИНҐТОН, 12. квітня. — Американська Федерація Праці в своїй публичній заяві говорить, що зорганізоване робітництво є головним ворогом війни. Федерація Праці говорить, що від 1887 року вона все стояла проти війни. Заява взиває уряд до проспішення розоруження.

НОВІ АРЕШТУВАННЯ КОМУНІСТІВ НА ВОЛИНІ.

Цими днями арештовано на Волині знов більшу скількість людей, підозрілих в комунізмі. Польська преса пише з приводу тих арештувань, що власти відкрили волинську орґанізацію комуністичної партії Західної України, арештувавши загалом 27 осіб, в тому числі цілий окружний комтеіт і всі комітети провінціональні. Арештувано людей з луцького, здолбунівського, рівенського, дубенського і ковельського повітів. Самий окружний комітет арештовано у хвилі, як він збирався на наради. Між арештуваними е нібито аж 10 учасників кооперативного курсу, влаштованого т-вом „Просвіта" в Луцьку, з яких польська преса робить небезпечних аґітаторів, що покінчили спеціяльний аґітаційний курс у Харкові (!) і приїхали до Польщі з метою вести комуністичну пропаганду під покришкою української кооперації. Польська преса ликує, що цими арештованнями зліквідовано остаточно цілу комуністичну акцію на Волині. Чи не маємо тут до діла з новою провокацією і чи не переведено цих арештувань з метою зліквідувати й ті кооперативи, що ще животіли на Волині під опікунчими крилами польської влади?

КНИЖКА ФРИДРИХА НОВАКА ПРО ВОЄННІ ПОДІЇ.

Недавно появилася у Відні нова книжка про воєнні події п. наг.: „Der Weg zur Katastrophe". Автор її, Фридрих Новак, який був членом австрійського ґенерального штабу, а після війни інтимним приятелем ґенерала Конрада Гецендорфа, подає між иншим дуже інтересний осуд того останнього про справжню причину поспішного покинення Львова в 1914 р. А саме, по словам Гецендорфа, після перших невдач був плян здержання — бодай часового — російської армії безпосередньо перед Львовом. Того наміру не можна було перевести ізза нічим неоправданої та безпримірної паніки цілої 23-ої дивізії мадярських гонведів, що мала за завдання боронити відтинка Рава-Жовква. Отся ганебна втеча цілої дивізії зробила всяку спробу оборони Львова ілюзоричною. — Так то поволі довідуємося про справжні причини стратеґічних невдач ріжних недоспілих Наполеонів, за які свого часу обвинувачувано неповинних селян, обвішуючи ними всі придорожні дерева й телеграфічні стовпи. На таке „геройство" умундуровані патріоти зпад Тиси й Висли мали завсіди час, навіть тоді, коли губили запятки.

УСПІХИ УКРАЇНСЬКОЇ ПЯНІСТКИ.

Читаємо в „Ділі": Перший концерт Любки Колесса (17. м. м.) пройшов, як і минулорічні з величезним успіхом при битком виповненій салі. Публика витала артистку з правдивим одушевленням бурею оплесків і квітами. На концерті явилася численно й чужа публика, між иншими чеський консуль з жінкою, як і рецензенти львівських часописів та представники музичного світа, які з видимим захопленням прислухувалися концертовим продукціям української пяністки.

НОВА ФИЛЯ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ.

Довідуємося, що голову Українського Національно-Демократичного Обєднання, п. д-ра Дмитра Левицького, потягнула прокуратура до судової відповідальности в золочівському суді за переступство з § 65 к. з. Цього незаконного вчинку допустився др. Левицький нібито у своїй промові, виголошеній на вічу в Золочеві.

ПОЛЩІЯНТ УБІЙНИКОМ.

В Люблині вбито в таємничий спосіб учителя Почапка. Тепер виявилося, що сего морду допустився постерунковий поліції Пілат враз з жінкою вбитого, з якою він мав близші зносини. Одного дня невірна жінка виїхала з дому. Як вернула, муж почав їй докоряти. Вона вийшла з хати, а на дворі чекав на неї поліціянт. Коли за нею вийшов муж, поліціянт стрілив до него з револьвера і убив на місци. Трупа хотіли обоє кинути до ставу, але пізнійше роздумалися. Пілат пішов до комісаріяту і зізнав там, що учитель кинувся на него, а він в обороні власного життя його убив. Але по двох днях правда вийшла на верх і Пілата враз з його любкою арештовано. От, який чоловік стояв „на сторожі ладу і безпеченства".

НАПАД НА ПОЇЗД.

На лінія Оржа—Лепель (Білорусь) невідомі справці доконали замаху на особовий поїзд. На довшій просторині попсовано залізничий шлях, в наслідок чого поїзд виколіївся. Бандити напали на поїзд і ограбували почтовий ваґон. Сім пасажирів убито 20 ранено.

ЗА ДІВЧИНУ.

В селі Галузія сарненського повіту прийшло до кровавої бійки між двома парубками за дівчину. Сталося так. Після музики один молодий хлопець проводив до дому дівчину, до якої залицявся другий. Той другий, побачивши це, забіг другою вулицею їм на стрічу і став обкладати свого „ворога" залізною палкою. Але цей був не менш геройський і ножем завдав напасникові кілька ран, від яких той умер. Вбийника арештували, але по переведенню слідства випущено його до розправи на вільну стопу.

ЕМІҐРАЦІЯ З АВСТРІЇ ДО РАДЯНСЬКОГО СОЮЗА.

Недавно виїхала з Відня перша партія німецьких еміґрантів до ССРР., в складі 200 дорослих осіб і 17 дітий. Для еміґрантів дано землю за Уралом, в Казакстанській автономній републиці, в кількости 2.500 десятин. До виїзду за Урал збирається з Австрії ще 6000 осіб.

МАНДРІВКА БЕСАРАБЦІВ ДО БРАЗИЛІЇ.

Через Відень недавно переїздило 300 родин бесарабських селян ріжної національности, переважно Українців з Ізмаїльського, Акерманського, Бендерського і Хотинського повітів, які прямують до Бразилії. Вигнала їх з Бесарабії нужда і жорстокі переслідування румунської адміністрації.

ЗГОРІВ ІСТОРИЧНИЙ ДОКУМЕНТ.

Одинокий примірник протоколу про трагічну смерть бувшого кронпрінца і престолонаслідника Австро-Угорщини Рудольфа згорів на днях при пожарі бібліотеки в однім манастирі близько місцевости Маєрлінґ, де то перед 40 літами арх. Рудольф застрілив себе і свою любку, Марію Вечера.

УКРАЇНЕЦЬ ЖИВ 138 РОКІВ.

На селі біля Ростова над Доном (на Україні) помер селянин Іван Третяк, проживши 138 років. Покійний був жонатий три рази. Мав 24 дітей. Коли в останнє вінчався, мав сто років. Найстарша дочка числить тепер 101 літ. Він ніколи не покидав праці на ріллі, і ніколи не хорував, ані навіть не чувся слабий. Воював у всіх війнах Росії за останніх 118 літ.

БУДИНОК Т. ШЕВЧЕНКА.

Рад.-телеґр. аґенція України доносить, що в день 65-тої річниці смерти Тараса Шевченка відбудеться в селі Моринцях у колишній садибі Шевченка, — відкриття народнього будинку ім. Т. Шевченка.

ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ.

В Харкові орґанізується велика виставка робіт українських художників. Виставку намічено відкрити в салях Соціяльного Музею 1-го травня ц. р. На виставці демонструватимуть роботи художників за час від початку революції по нинішний день без ріжниці напрямків.

БАТЬКО ПРИЧИНОЮ СМЕРТИ ДОЧКИ.

Дочка селянина в селі Серхова, сарненського повіту, Нестора Сидорчука, Евгенія, пятнайцятилітня дівчина пішла на сільську музику і пізно ніччу вернула до хати. Батько став сваритися з нею, що вона не дає йому спати. Розжалена дівчина вибігла роздягнена з хати і пішла в недалекий ліс. На дворі був сильний мороз. На другий день знайшли її в лісі замерзлу.

ФРАНЦІЯ ПОДАЄ РИФАМ УСЛІВЯ МИРА

ВІДКЛИКУЄ АБД-ЕЛЬ-КРІМА ДО ФРАНЦІЇ; ПЕРЕГОВОРЮЄ З КОЖДИМ ПЛЕМЕНЕМ ЗОСІБНА.

ПАРИЖ, 12. квітня. — Ґенерал Сімон, голова французької мирової делеґації відіхав сегодня до Мароко для ведення переговорів з Рифами.

На основі порозуміння з Еспанією, одержав він від французького уряду слідуючі інструкції, які будуть поставлені Рифам як услівя мира:

1) Цілковите розоруженне Рифів.

2) Заключенне мира з поодинокими племенами, а не Рифами як цілістю.

3) Абд-ель-Крім має покинути мароканську землю і перенестися до Франції, де йому французький уряд дасть дім на мешканне та забезпечить повне удержанне.

4) Автономію будуть могли дістати тільки племена, кожде на підставі спеціяльних умов.

5) Всі племена мусять признати авторитет султана і контролю Еспанії.

НОРҐЕ РУШИВ В ДОРОГУ.

ПУЛГАМ, Англія, 11. квітня. — Прибув тут Амундзен на своїм аероплянї Норґе, на якім хоче перелетіти північний бігун і дістатися в той спосіб до Аляски.

Подорож з Риму до Пулгам тревала 29 годин.

Летна проба виказала, що Норґе надається як найкраще до тої тяжкої подорожі, яка в виду того має повну надію на успіх.

НОРҐЕ ГОТОВ ДО ДАЛЬШОЇ ДОРОГИ.

ПУЛГАМ, Англія, 12. квітня. — Норґе відбув 1400 миль дороги в добрім стані і буде продовжувати свою подорож до Осльо і Ленінґраду, а звідтам до Шпіцберґен. Амундзен повний надії, що ця наукова подорож буде епохальною.

З Шпіцберґен виїде Норґе 1. мая. Подорож з Шпіцберґен до Аляски буде тревати 40 до 45 годин.

ПРОПАВ ЛЕТУН В ПУСТИНІ.

КАЇРО, 12. квітня. — Пропав слід по капітані Естевез, що був головою летничої експедиції, яка мала перелетіти з Мадриту в Еспанії до Манілї, столиці Филипин.

Капітан Естевез вилетів з Каїро до Баґдаду. Нещасте стрінуло його по всякій правдоподібности на сирійській пустині.

ПОЄДИНОК НА КУЛАКИ МІСТО НА ШАБЛІ.

ПАРИЖ, 12. квітня. — Сензацією Парижа став тепер поєдинок, який відбувся між Терзієвом а Шапірою. Оба вони добре відомі особи. Оба були рівнож аматорами-боксерами.

Задля обиди мало прийти між ними до поєдинку на шаблі, який замінено на поєдинок на кулаки, в якім місце шабель заступили рукавиці.

Секунданти були трохи в клопоті, бо не знали як примінювати до того поєдинку реґули гонорового кодексу.

На їх щасте поєдинок довго не тревав, бо вже в третій рунді рефері здержав боротьбу, з якої Шапіра вийшов легким побідником.

ЦІЛА НОРВЕГІЯ РАДУЄТЬСЯ З УСПІХУ НОРҐЕ.

ОСЛЬО, Норвеґія, 11. квітня. — Тисячі людей ждало цілими годинами на бюлетини, які подавали подробиці з дороги, яку перебував Норґе з Риму до Пулгам.

Норґе, це перший аероплян, який виїде для розслідів з рамени Норвеґії. В Осльо будуть витати його з великою парадою.

ЩЕ ПРО КОРОЛІВСЬКІ КЛОПОТИ В РУМУНІЇ.

БУКАРЕСТ, 10. квітня. — Це, що наслідник престола Кароль зрікся прав до корони, може привести до великої зміни в Румунії. Побоюються, що це може потягнути за собою упадок королівства.

ЗАНОСИТЬСЯ НА СПОКІЙ В ХІНАХ.

ШАНҐАЙ, 11. квітня. — Панує тут загальне переконанне, що вже прийшов конець домашній війні та що заноситься на мир.

Скріпляє це переконанне то, що в Хінах поширюється протибольшевицький рух.

ВЕЛИКІ ВНУТРІШНІ ДОВГИ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 11. квітня. — Урядово сповіщають, що з кождих 100 франків, які оплачує населенне як податок, припадає 58.50 франків на сплату внутрішних довгів Франції.

ЗАПОВІДАЮТЬ ВЕЛИКИЙ УРОЖАЙ В РОСІЇ.

БЕРЛІН, 11. квітня. — Московський орган „Экономическая Жизнь" подає, що посівна площа побільшилася в 1925 р. на 2,000,000 акрів, а в біжучім році побільшується далі.

Впадає тільки управа льну і бавовни, яку управляють в Азії.

ЕВРОПА ЕКОНОМІЧНО КРІПШАЄ.

ЛОНДОН, 11. квітня. — В фінансових кругах панує переконанне, що Европа поволи економічно скріпляється. Нові торговельні договори, які заключають тепер між собою навіть ті держави, що недавно ще між собою ворогували, тому особливо пособляють.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокі числа три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницю:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОСКАЛІ НА ВИГНАННЮ

Під таким наголовком пише нюйорський дневник Таймс:

„Можна собі представити, що в Москві ніхто там дуже не боїться з приводу зібрання конгресу російських еміґрантів у Парижі. Нічо не моглоби причинитися більше до полагодження всяких міжпартійних сварок серед советського уряду, як власне бажаннє, якому дав вислів президент паризького конґресу, бажаннє, щоби незадовго вже прийшов день, коли вигнанці будуть могти вернути до рідного краю, щоби там працювати „під проводом їх одинокого й возлюбленого вожда". Се бажаннє привернути самодержавіє певно вжиють у Москві для зціплення рядів в обороні революції. І на маси селян монархістичні заходи теж будуть мати свій уплив. Хоча селянські маси вже з давна мають свої непорозуміння з большевицьким урядом, сі погрози привернути царат і дідичів можуть легко зробити мужика богато більше терпеливим для всяких бід, які йому приходиться переносити з рук большевицького уряду. В селянських масах ще добре живе память походу Денікіна, за котрого короткого панованя дідичі показали, що вони, як Бурбони, нічого не вміються навчити й нічого не можуть забути.

„На паризьких зборах є репрезентований лишень монархістичний напрямок. Конґрес сей збойкотували російські демократичні круги. Назви „еміґрантів" досі баламутно вживано на означеннє якого півтора міліона Росіян, нині роскинених по всій Европі та Америці. Але ся назва не підходить до тих цілий і методів тих втікачів з Росії, на котрих думку деспотизм советів є оправданнем для привернення деспотизму Романових. На думку таких людий, як Мілюков та Керенський та провідників меншевиків, які робили російську революцію в марті 1917. року, ліком на большевизм є демократія, а спасенне народа може бути лишень ділом самого народа в Росії. Серед сих кругів переважає, здається, думка, що советську систему можнаби приняти, якби вона поробила уступства щодо найпростійших горожанських вольностий, яких тепер не дається. Сі круги ждуть не привернення царського роду, але еволюції (розвою) з фанатичних суспільних і економічних теорій, яка зрештою тепер і відбуваєтьсь в Росії під натиском невмолимих фактів життя.

„Монархістичної демонстрації в Парижи не можна брати поважно, хоча її большевики визискають певно для своїх цілий".

В сей спосіб відозвалася про монархістичний зїзд ґазета, добре відома зі свого консерватизму, та до того ще й ґазета, котра колись піддержувала царат, а відтак у перші часи після жовтневого перевороту витала Денікіна, Колчака й Юденіча як спасителів Росії. Нині ся ґазета пише про монархістів, як про людий, яким обернулося в голові так, що вони не вміють читати історії навіть найочевиднійших фактів.

ПЕРЕЖИТКИ СЕРЕДНИХ ВІКІВ

Перед комітетом сенату для заграничних справ лежить тепер справа затвердження договору аліянтів з Туреччиною, заключеного в Лозані. Проти затвердження сього договору підняло протест 110 американських епископів. Противляться вони затвердженню на тій основі, що турецький уряд є отверто протихристіянським урядом, і до того ще й не жалує того, що він протихристіянський.

Сенатор Бора, голова сенатового комітету для заграничних справ виступив проти сього протесту, даючи до зрозуміння, що протестуючі епископи занимають становище, яке їм лицювалоби заняти пів тисячки літ тому назад, але не в нинішні часи. Сенатор вичитує при сій нагоді епископам гарну лекцію про межинародні відносини. Він звертає їм увагу, що всякий уряд, а тим самим і американський, має обовязок ввійти в мирні зносини з усяким урядом на світі, бо сього вимагають інтереси його власних горожан, які можуть мати торговельні або правні зносини з горожанами других держав. Відкидати приязні зносини з якимнебудь урядом на тій основі, що населенне того краю є інакшої віри, є нині просто немислиме. Нині всякий християнський уряд уважає своїм обовязком зноситися однаково з християнськими і нехристіянськими краями. Якраз коли уряд бере поважно свій християнський характер, то тим скорше він повинен братися за добре влаштованне своїх відносин з нехристіянськими державами.

Сенатор Бора займає становище, що лозанський договір повинен бути потверджений, хоча сей договір не можна признати найкращим, а се тому, що навіть такий недосконалий договір є кращий, як ніякий договір. На думку сенатора, краще підписати такий договір, як він є, а відтак ужити вже навязаних зносин на те, щоби усунути з нього те, що в нвому не підходить.

Як видно зі заяв кількох других членів сенатового комітету для заграничних справ, сенатор Бора не сказав лишень свою думку, але й думку других сенаторів. Епископи зовсім непотрібно вирвалися зі своїми середньовічними поглядами, та ще коли вони видимо підшиті вузко зрозумілими інтересами їх церков.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ВИЙТИ З СУЧАСНОГО ЛИХОЛІТТЯ.

Програвши на разі збройну боротьбу, почала українська суспільність шукати причин своєї невдачі. При тім поминаються здебільшого причини характеру історичного, економічного, культурного, соціяльного і т. д., а на перший плян висуваються окремі особи, партії, їх програми, тактика і т. д.

Кождий працює і думає по свому. Кожда одиниця має свою (і то найліпшу) рецепту визволення України. Не диво, що через те повстає безліч гуртків (не партій, а гуртків) між якими така колотнеча, що тяжко сказати, де починається в їх роботі творчість, а де дрібні особисті справи і амбіції.

Бачимо, що є ідеї, а нема ідеалу, є праця, а нема скристалізованої цілі, є розум а нема доцільности, є теорії, а нема практики. В цьому не можна нікого обвинувачувати, бо кождий хотів би зробити як найкраще. Це є шукання істини.

Переживаємо тепер те, що за часів Драгоманова. Часи Драгоманова мало чим ріжнились від теперішних. Можна говорити про національні здобутки, про пошире́ння і поглиблення національної свідомости, але основного, визволення української нації і створення української державности ще не осягнено.

Змінились форми, а зміст тойсамий. Україна самостійна? Ні! Панували на Україні чужинці і панують далі!

Коли ми читаємо твори Драгоманова („Чудацькі думки", „Австро-руські спомини", Історичні розвідки, праці над історичними українськими піснями, збірки „Громада", листи), то перш усього ми побачимо, що в кожне слово Драгоманів вкладає реальний зміст. Він не закриває очий на неприємні річі, а дивиться на все очима дійсности. Ідеї — це дійсність майбутнього. Але ці ідеї не повинні бути утопічними; не повинні основуватись на мріях, бажаннях, і не повинні виходити з засліпленої любови до свого і такої самої ненависти до чужого.

Лишень свідома любов, свідоме відношенне до фактів, може бути тою зворотньою точкою, від якої починається свідома ідейна праця.

Драгоманів бачить дійсність такою, якою вона є: „На нашій землі і начальство і панство чуже". Над українською мужичою нацією панує чуже панство (можливо, що це панство колись було і „своє"), а верховодить нею чуже начальство. Можна ріжно дивитись на своє минуле, але сучасність від того ні гірша ні краща, а така, яка є.

„Істнує поневолена мужича нація". От що говорить дійсність.

Які ж функції сеї нації? Функція нашої мужичої нації одна: позбутися темноти й визволитися з під чужого (панського) панування. Се найблища мета і найблищий ідеал мужичої нації. Якими-ж шляхами мужича нація мусить йти до своєї мети? Реальні шляхи мусять бути відповідні до реальної дійсности. Виходячи з того становища, мужича нація мусить одно добре памятати, що її визволення залежить лише від неї самої. Тому перший шлях до визволення це самоорґанізація мужицтва, створення таких громад, деб кожда одиниця була і ціллю для себе і засобом для громади. Головним чинником в самоорґанізації мусить бути орґанізація всякої потрібної для громади праці.

Визволимо себе поставленням таких українських громад, які власними силами орґанізують і виконують всяку потрібну в громаді працю.

Підставою нашої орґанізації мусить бути свідомість нашої цілі і відповідальности. Нації треба не лишень віри, а й знання, не лишень мрій але і свідомої волі, не лишень бажань, але й діл.

А вчитися нам з минулого і сучасного і то не тільки свого, але головно брати досвід з других народів, особливо тих, що вели боротьбу за своє визволення.

Так вчив нас Драгоманів. Його науку не зашкодить нам пригадати собі ще й сьогодня.

М. Війтишин, Нюарк, Н. Дж.

З українського життя в Америці.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Святочний концерт в 65-літні роковини смерти Тараса Шевченка.

Українці міста Филаделфії відсвяткували память гідно того, котрий жертвував своє життя для України.

Довго вони будуть памятати сей концерт. В неділю 4-го квітня Український Дім на 849 Френклин вулиці був битком набитий. Без пересади можна сказати, що не було де голці впасти. Що більше, заряд дому був примушений замкнути вхід до ґалі, бо боявся, щоб катастрофи не було. Богато Українців вернуло домів.

Концерт отворив Український Хор ім. Олександра Кошиця, під управою дріґента Івана Лямпарта, піснею „Ой зійшла зоря". По відспіванню ще двох пісень наступив відчит Я. Чижа про „Значінне Тараса Шевченка для українських еміґрантів в Америці". Простими, зрозумілими словами змальовано Тараса Шевченка таким, яким він був і є для нас.

В концерті брали участь бувші співаки Української Національної Капелі Олександра Кошиця: оперовий співак Гр. Павловський, пані Оля Копачук, о. Павло Корсуновський і пяністка панна Віра Стеткевич. В мене нема відповідних слів, щоб оцінити їхній виступ. Я не є музичний критик, знаю тільки те, що вони мусіли безперестанно виходити на сцену, і ще і ще раз співати. Здавалось, що публика не випустить їх до рана. Се значить, що вони своїм співом більше дали публиці чим задоволення. Отсих кілька щирих слів нехай буде висловом сердечної подяки для них від всіх Українців в Филаделфії. Я певний того, що Шевченкова зоря, котра світить Українцям на небосклоні, світила тої ночі, 4-го квітня, далеко яснійше, бо вона чула чарівний спів українських богів музики.

В концерті також брали участь филаделфійська пяністка п-на Катруся Рословська і филаделфійський скрипач п. Филип Дубас із трома товаришами.

Шевченкові поезії, які деклямували пан Василь Петрусик — Гонта в Умані, і пані Антося Свистун — Розрита могила, зробили глибоке враження на публику.

Вже здається булоб все про програму концерту. Ще лишається дещо сказати про Укр. Хор ім. Олександа Кошиця, заходом котрого відбувся концерт. Як я вже згадував, Хор отворив і закінчив свято піснею „Плач на смерть Тараса Шевченка" і „Ще не вмерла Україна".

Хто чув оту пісню: „Плач на смерть Тараса Шевченка", котру зложили українські лірники на Україні, той ніколи не забуде концерту в 65-ті роковини смерти Тараса Шевченка в Филаделфії.

Укр. Хор ім. Ол. Кошиця зорґанізувався 20-го січня, 1926. Всі Українці, що чули виконання пісень Українського Хору ім. Ол. Кошиця, признають дріґентові Іванові Лямпартові і всім співакам, що вони вивязалися із своїх пісень дуже добре. Се було видно не лише по оплесках публики але і по критиці самих співаків, котрі гостювали в нас.

За коротенький час українські молоді робітники (Хор складається із самих робітників) завдяки дріґентові Іванові Лямпартові доказали, що вони при добрій волі можуть зробити.

За так славний концерт Шевченкові, честь і слава всім Співакам Українського Хору ім. Олександра Кошиця, а рівнож і його дириґентови.

Українець.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Величаве свято в память Тараса Шевченка.

Дня 11. квітня Українці з Перт Амбой відсвяткували в Українській Гали 65-ті роковини смерти нашого національного ґенія і народного мученика.

Саля була битком набита. Програма концерту була велика, ріжнородна і дібрана. Хори, якими проводив гром. Д. Стецик вивязались з свого завдання як найкраще. Рівнож діточа орхестра і банда. Прямо годі було повірити, щоби за короткий час науки можна було осягнути такі гарні результати.

Було кілька деклямацій. На першу увагу заслугує деклямація п. Анни Стецик, яка віддала вірш Лепкого „В світ за очи". Про ту деклямацію можна тільки те сказати, що її можна повторити із найбільшої концертової екстради. П-ні Стецик має талан, якого можна її позавидувати.

Та не менше теплими словами треба згадати і деклямацію п-ни Олени Ґаврилко. Вона віддеклямувала „Тополю" Шевченка і Лепкого „У мене був рідний край". Ніхто не сказавби, що це деклямувала тутешна уроженка. Виговір був зовсім правильний. Обі поеми віддала п-на Гаврилко з великим чуттєм, за що нагородила її публика грімкими оплесками.

І малий хлопчина Іван Семків гарно віддав своїм милим голосочком свій вірш „Порада", а п. Юлія Романець виголосила цілком добре „Розриту могилу".

Для п. Теодора Пізняка оказалося „Посланіє" Шевченка за тяжким. І не диво. Бо це поема дійсно тяжка до віддання. Найкраще задоволитися малими віршами Шевченка, бо великі поеми вимагають великого талану.

Продукції на пяні, які виконали п-ни Олена і Ольга Ваверчак і п-на Леся Гаврилів виказали, що в нашім народі криються гарні талани.

Тенорові соля п. Стецика дупримали публиці до вподоби. Жаль тільки, що публика не могла діждатися надатків на які так довго оплескуючи ждала.

Святочну промову виголосив др. Л. Мишуга. Говорив на тему, як і чому повинні українські робітники шанувати память нашого кобзаря.

Свято випало гарно і симпатично та лишило по собі гарний спомин.

Гість.

ЗМІНА АДРЕСИ ОБЄДНАННЯ:

Письма і гроші до Обєднання належить посилати від дня 1-го квітня 1926 р. на таку адресу:

OBYEDNANYE
P. O. Box 411
PHILADELPHIA, PA.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ЗАСТАВЄ, ПОВ. ТЕРНОПІЛЬ.

Я одержав лист від комітету читальні „Просвіти", в якім просять нас о допомогу для будови Народного Дому.

Дорогі Родимці! Коли є в нас український дух і українське серце то не [illegible] тої жертви.

Від себе жертвую 25 долярів а хтоби хотів зложити яку жертву, най шле на мою адресу.

Mykola Zablocky
29 Mangam St., Cohoes, N. Y.

Лист, який я отримав з краю, звучить:

Дорогі Браття!

З певністю застановитеся над листом і подумаєте собі, що правду каже наша пословиця, що як тревога, то до Бога. Даруйте, бо може і на таке виходить. Про наші гаразди — Ви вже читали певно нераз. Живемо в новій державі в якій ніхто нам недовіряє і котра дере з нас скіру. До платні податків рільники перші. Приходу мало а розходу богато. На польську валюту хліб дешевий, а обуви чи кавалка лаха не докупишся за 2 кірці збіжа, за 8 кірців не дістанеш кожуха. Погадайте тільки, які то часи настали. Бідні люде не мають де заробити: Прийшло повідомлення від уряду, що пустять до Німеччини на роботу. В однім дни з нашого так малого села записалося 70 людей. Видали останній гріш на посвідки і фотоґрафії. По чотирох днях не дозволили їхати. І такі то наші гаразди. Давно можна було знайти в селі кількасот корон, сегодня навіть 10 зл. трудно знайти.

Та мимо того лиха, треба вести народну роботу. Тому члени читальні „Просвіти" в Заставю рішили поставити свою хату, в якій містиласяби кооператива і читальня. В нас заложили аматорський кружок, підчас війни закупили інструменти на музику. Були ми взірцем для сусідних сіл, але щоби розвиватися, треба мати свою хату. Осміляємося просити Вас Браття уділити нам на ту будову допомоги, такої як Ваша ласка.

Підписані члени читальні „Просвіти":

Теодор Бучинський, Йосиф Дерлиця, син Михайла, Михайло Бучинський, Іван Дерлиця, син Михайла, Іван Мудрий, Теодор Комар, Олекса Беднарук, Василь Зубик, Теодор Дерлиця, Іван Малиґловка, Петро Дерлиця, Петро Бучинський.

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА.

УВАГА.

Щоби оминути повторювання одних і тих самих запитів і відповідий в орґанізаційній переписці, будеться всі відповіди, поучення і поклики поміщувані в сій рубриці порядковим числом, щоби в разі повторення запиту можна покликатися на відповідь, яка вже була друкована. Пожаданим отже є, щоби всі інтересовані а передовсім відділові секретарі, тую орґанізаційну переписку витинали і після порядкового числа її складали та переховували.

Секретар 357-го відділу питає:

В справі обезпечення дітей в молодечім департаменті У. Н. Союза.

а) В кілько тижнів чи місяців після уродження, можна дітий на обезпеченнє в У. Н. Союзі записувати?

б) В котрім віці переписується дітий з молодечого департаменту до повнолітних членів?

1-ша відповідь: а) Діти членів можна вписувати на обезпечуваннє в У. Н. Союзі в шість тижнів після їх уродження. б) Дітий дійшовших до 18-го року життя переписується з молодечого департаменту до повнолітних членів. Тому, що в многих стейтах вже 16-літним дітям закон дозволяє на працю і заробіток, при чім вони так як повнолітні наражають своє здоровлє і життя, тож і як повнолітні потребують висшого обезпечення, длятого в таких случаях і 16 літних дітий можна переписати до повнолітних членів на висше обезпеченнє. Однак 16, 17 і 18 літні члени платять однакові місячні вкладки, які для повнолітних членів є найнизше означені на 18-тий рік віку.

Увага: Діти обезпечені в клясі 1-шій за 25 цнт. місячної вкладки, дійшовши вісімнайцятого року життя, тратять дальше право до молодечого департаменту і набувають права як повнолітні до таких кляс і сум обезпечення, до яких як повнолітні приступлять.

Діти обезпечені в клясі 2-ій за 50 цнт. місячної вкладки, дійшовши 18-го віку життя можуть, побравши частинний зворот вложених вкладок, перейти до повнолітних як діти з першої кляси або лишитися в тім обезпеченню, оплачуючи його до 70 року життя. Такі діти то є з кляси 2-ої, дійшовши повнолітности, автоматично переходять до осібної катеґорії повнолітних членів з правом до посмертного фонду молодечого департаменту. Їх вкладки місячні на фонд посмертний останутся такі як малолітних а тільки на інші фонди платити будуть такі, як всі члени повнолітні. Сума їх обезпечення лишиться така, до якої дійдуть в молодечім департаменті до 18 року життя. Гляди табелю посмертного обезпечення кляси 2-ої молодечого департаменту У. Н. Союза.

ПОДЯКА ЗА ПОМІЧ.

Всім тим громадянам, що зложили свої лепти на допомогу мому синови, який вчиться в високих школах, складаю щиру подяку.

Йосиф Ірза,
Вунсакет, Р. Ай.

ТАЙНА ЧАЮ.

Чому в деяких місцях чай смакує нам незвичайно, а в инших він поганий? На таке питання, яке неодин з нас завдавав собі часто, знавці дають одну цікаву відповідь. Не всяка вода надається до змішування з чаєм. Щоби смак чаю був добрий, вода та чай мусять собі відповідати. В Англії давно звернули увагу на цю обставину і великі фірми продажі чаю стежать пильно за тим, щоби знати, який хемічний склад води в поодиноких частинах краю, а навіть в ріжних містах. Є спеціяльні карти, які ті, що змішують ріжні роди чаю в фабриках, мають їх весь час перед очима. Коли тільки обставини десь змінюються, продавці негайно про це знають. Одні частини краю домагаються сильнішого чаю, инші слабшого, при цьомуж скількість комбінацій мішання родів чаю є безмежна. Давніше добрий чай був випадковим в Англії; нині кожний мешканець може домагатись чаю на підставі карти себто цього рода змішки, яку знавці признали в данім місці за найкращий.

ЧИМ ПОЯСНИТИ ПОЧЕРК ЛЮДИНИ?

На це питання кожний має готову відповідь: рухами навченої руки. А проте своєрідний характер письма кождого з нас не є таким простим. Дотеперішній науковий погляд, що почерк є головно образом ріжних питомих прикмет руки, відкинув зовсім недавно померший фізіольог Преєр. На підставі численних досвідів він доказав, що рука грає якнайменшу ролю при витворенні питомих ознак почерку одиниці. Він давав даній особі перо в руку, якою вона не писала, пізніше вкладав його в уста, казав навіть писати ногами і стверджував, що при найбільше карикатурних формах букв виступають своєрідні прикмети почерку даної особи. З цього зробив він висновок, що почерк є витвором мізку людини і що з цього центра виходять характеристичні накази висловлені у вихилясах руки. Цим самим дав нову основу ґрафольоґії, яка виключає випадковість почерку або його засвоєння иншою людиною.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВИЩА ПОЛЬСЬКА КУЛЬТУРА.

Каже Українець до Мазура: „Мацьку, чому ви держите свиню у тій самій хаті, де ви і діти і жінка спите?"

Мазур: „А цисто ви мисліта, цо муй просяк такі вельґі пан, зе єму не бендзе вигодне мендзи намі?!"

ЗАПРИСЯГ.

Польський жандарм присягає в суді проти Українця оттак:

„Я торжественно зізнаю, що оскаржений прозивав мене драбом, опришком, лайдаком, злодійом, грабіжником, батяром і дураком. Що всьо є правда, присягаю, амінь!"

Р. Л. СТІВЕНСОН.

ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ШЕСТА.

(34)

(Продовження)

Так заохочений приступив буканір борзо, уткнув Силверови щось в руку і старався як найскорше приступити знову до громадки своїх товарищів.

Кухар корабельний лиш глипнув на той предмет.

— Чорний лист! Я те собі гадав — сказав він.— А звідки ви взяли папір на нього? Що? От дивіться, що ви наробили! Тажви той папір вирізали з біблії! Котрий же то з вас такий дурний, що порізав біблію?

— От видите — відозвався Морґан — маєте тепер! А я не казав зараз? Я казав, що те нам не принесе щастя.

— Ви собі самі винні — говорив Силвер дальше. — Будете тепер мусіли всі висіти. Котрий же то з вас, дураків мав біблію?

— То Дикова — сказав на те котрийсь.

— Так, то Дикова? — Нехайже Дик зараз молиться. — Пропало Дикове щастє, може мені вірити.

Але тепер вмішався до розмови той високий з жовтим лицем.

— Досить тої балаканини, Джеку Силвере — сказав він.— Люди ухвалили, як приписано, на повній раді чорний лист. Оберниж його, як те твоїм обовязком, і подивися, що там написано. Тоді будеш говорити.

— Дякую тобі, Джордже, — сказав на те корабельний кухар. — Ти був завсігди за тим, що практичне, та й знаєш, як виджу, всі постанови на память. Отже чого хочете від мене? „Скинений", — он куди то! А красно написано, майже так красно, як би друковане. То твоє письмо, Джордже, правда? Ти ще колись високо станеш і мене не дивувало би, якби ти незадовго став ще й капітаном. А може мені подаш знову оскипок? Стара люлька не хоче добре куритися.

— Досить вже — відозвався Джордж — не будеш вже більше за нїс водити, хоч і який ти тебе крутій. Вже кінець твоєму пануванню, ліпше злази зараз з бочки та голосуй з нами.

— Я гадав, що ти казав, що знаєш всі постанови — відповів Силвер згірдно. — А коли ти їх не знаєш, то я знаю і длятого не рушуся звідси, бо я все ще ваш капітан, аж ви вискажете свої жалі і почуєте відповідь від мене. Аж до того часу чорний лист і зломаного крейцара не варт. Що дальше буде, покажеся пізнійше.

— Ого — сказав на то Джордж — ти мабуть гадаєш, що не маєш чого боятися? Ми всі згодилися. Отже насамперед: ти забагнив ціле підприємство — треба бути зухвалим, щоби тому заперечити. По друге: ти випустив ворога із сеї лапки за дармо. Чому вони хотіли видобутися звідси? Я не знаю. Але то досить ясна річ, що їм того дуже хотілося. По третє: ти не хотів нам позволити, щоби ми напали на них підчас маршу. О, ми вже тебе зміркували, Джеку Силвере, ти був з нами фальшивий і то найбільша твоя вина А четверте: то ще й сей хлопець тут.

— Чи то вже все? — Спитав Силвер спокійно.

— Все і ще більше як досить — відрубав Джордж. — Через тебе всі повиснемо та будемо мусіли сушитися на сонці.

— Отже послухайте тепер, я вам дам відповідь на всі ті чотири точки одна по другій. Я, кажете забагнив ціле підприємство? Ну, то ви чей знаєте, чого я хотів, та й всі знаєте, що якби було робилося так, як я того хотів, вся залога — не булоби ані одного не ставало, — булаби сеї ночи на кораблі „Гіспаніоля", всі булиби їли свій пудинь, та булиби тішилися скарбами, нагромадженими безпечно в кораблі. А хто мені вліз в дорогу, хто змусив мене, вашого законного капітана, ділати проти моєї волі? Хто передав мені того дня, коли ми виходили на беріг, чорний лист і завів сей танець? О, то красний танець — що до того, то і я зовсім вашої думки — і шалено подібний до того, який показують висільці на лондонських шибеницях на своїх стричках. А хто тому винен? Ніхто инший лиш Андерсон і Гендс та й ти Джордже Меррі! Ти послідний, що ще остався з тої бунтівничої трійки межи нами і у тебе, це та дільча сміліcть, що підносиш голову і хочеш стати капітаном наді мною — ти, що нас всіх упхав у нещастє! То вже найбільша зухвалість, якої я дожив.

Силвер замовк, а я видів по лици Джорджа і його товаришів, що кухар корабельний не надармо говорив.

Стільки на число перше — крикнув обжалований і обтер собі піт з чола, бо говорив так пристрасно, що аж ціла хата ходила. — Даю вам слово, що мені вже досить того, щоби до вас говорити. У вас нема ні розуму, ні памяти і нехай ваші матері відповідають за те, котрі вас вислали на море. Моряки і лицарі щастя? Вам було ліпше взятися до голки та нитки.

— Ну, дальше Джеку — відізвався Морґан. — А що скажеш на другі точки?

(Дальше буде).

Стюарт Мартін.

Німий свідок.

(Історія одного злочину).

Гаряче молоко, котре їх льокатор щодня перед спанням випивав. До кухонки ввійшов її чоловік, замкнув жалюзії й фронтові двері від запорошеного і стухлістю пересяклого аптичного складу, котрого був власником.

Чоловік її стояв біля стола, як жінка взяла склянку з молоком, щоби занести на гору. Колиж уже була при дверях, сказав до неї:

— А спровадь пса на долину, маю кість для нього.

Глянула на нього якось так дивно, потім потакнула головою й ввійшла по сходах до кімнати льокатора, кілька хвиль пізнійше зійшла, а зараз за нею, вимахуючи хвостом біг гарний, пушистий шпіц. Чоловік її сидів при кухні, а як побачив пса, встав, узяв із полиці кість, кинув до спіжарки, потім копнув пса — і замкнув двері за ним.

— Навіщо ти казав мені спроваджувати пса? — спиталася скоро.— Що хочеш зробити з ним? Він власне хотів йому дати молока.

— Тихо... слухай — прошептав Кромер.

Нараз тишину перервав здавлений зойк, що доходив із кімнати лвокатора. Потім кілька секунд перерви і глухий стукіт падаючого тіла.

— Ну — вже по нашім льокаторі! Давид Уорн не жиє!

— Що ти говориш? — прошептала полотніючи — Уорн помер?

— На віки віків — амінь! — відповів Кромер із усміхом.

— Артур, що ти зробив!?

— Сідай, чуєш?!

Сіла слухняно, послушна на кожен його знак, як то зрештою робила за весь час їх подружа.

— Вже давно ломили ми собі голову над цим, як здобути Уордові гроші,— сказав до неї. — Перед хвилиною ти занесла йому молоко, як що вечера— з тою ріжницею, що то було останній раз. Давид Уорн не жиє... Я казав тобі забрати пса, щоби припадково не напився молока перед Давидом. А тепер ходім на гору.

— Артур, я не думала про вбивство — я не хотіла, щоби ти вбив його! досі ми говорили лише про грабіж...

— Досить того базікання! Ходи на гору, а поясню тобі, чому грабунок був неможливий. Так як сталося, є найрозумнійше. Найменше підозріння не впаде на нас. Мушу лише заступити тамто молоко иншим і занести йому до кімнати.

Звернувся до дверей, за ним з дивним виглядом на блідому лиці йшла жінка. Її ненависть до нього була така сильна як і страх. Боялася його ціле життя і завдяки тому мав над нею перевагу. Не значило то, щоби він був гірший а вона ліпша — ні, обоє були однаково лихі, аж до підлоти. Ріжниця була в цьому, що він був сміливий, а вона оглядна. Як дійшов до дверей льокатора, відхилив їх, заглянув, відчинив їх на розтвір — увійшов і дав знак жінці та сказав рівнодушно:

— Не жиє.

Потім вийняв із кишені пару шкіркових рукавичок, надягнув їх, перешукав одяг жертви, вийняв із одної кишені вязку ключів, глянув на них, кинув сердито на стіл і сказав:

— Ось причина, чому звичайний влом був неможливий.

— Яка причина? — спитала жінка.

— Тая, що між отсими ключами нема найважнійшого — від каси. — Та як побачив, що жінка не дуже орієнтується, став пояснювати їй скоро. — Твій плян був, щоби скористати з його сну, викрасти ключі й отворити касу, правда? Не багато помогло би це — каса мав замок комбінаційний, знак був знаний лише йому, він сам укладав і знав букви, які творили назву, що відчиняє замок. А чи ти думаєш, що він спав би спокійно, коли ми закрадалися би до каси. Думаєш, що є насонний засіб, який міг би заспати його на довший час, не викликаючи опісля реакції, що могла би нас зрадити? Дурниця!... То все був бабський плян. Мій був ліпший — певнійший, глянь. — Кажучи це вказав на трупа, на виску якого видно було рану, доволі велику. З неї поволи спливала вузка струйка крови й всякала у килим, що був на доливці.

— Падаючи, вдарився в бе-

(Докінчення на 4-ій сторoні).

ЩО КРАЙ ТО ОБИЧАЙ

Що жінка має инші обовязки — але й привілеї — як мужчина, нам здається природним навіть у добі її постепенного рівноуправнення яку тепер переживаємо. Але є племена, у котрих окремішність полу доведена аж так далеко, що жінка говорить иншою мовою як мужчина. Звичай той — що істнує у деяких караібських племен — сподобався би певно неодному чоловікови, а головно... зятеви. Той звичай дасться пояснити так, що жінки належали первісно до племени, котрого мужчини вирізано до останнього, а жінки взяті у полон, мусіли бути жінками й матірями побідників. У деяких околицях Африки гарною вважають жінку тіловиту, цебто таку, що як найбільше важить. Вага жінки може рівнятися у них із вагою верблюда. У Китайця великий живіт конечний, коли хоче тішитися признанием своїх ближних. Загально відомо, що жінці в мусулманських краях вільно появлятися на вулиці лише з серпанком на лиці (щойно недавно турецька република виломлюється помало з того звичаю). Дальше що до цього пішли мешканці Корейського півострова (Сх. Азія). А саме у деяких громадах, що строго держаться предківських звичаїв, вільно було мужчинам показуватися лише за дня а жінкам у ночі. Шлюбні звичаї ріжняться майже в кождім краю. В одній части Хорватії всі весілля околиці відбуваються одного дня в році, а саме в неділю перед св. Михайлом. Пригадує це японський звичай, згідно з яким усі хлопці й дівчата роковини своїх уродин святкують одного дня: а саме хлопці пятого дня пятого місяця, а дівчата третього дня третього місяця. Звичаї, звязані з весіллям, бувають часом такі, що дуже мучать. У Мароко наречена мусить перед шлюбним обрядом сім разів викупатися, а Китайка буває так багато зодягнена, що траплялося, що нещаслива наречена душилася під тим тягарем. У теперішних цивілізованих суспільностях права дитини, а передусім права жінки, щораз більше узгляднюють. Прим. Венезуеля пішла під тим оглядом так далеко, що й жінкам надає титули... ґенералів.

ІВАН ПІДДУБНИЙ В АНСОНІЇ.

В четвер, 15-го апріля 1926, в Ansonia Opera House Bldg., відбудеться

ВЕЛИКА МІЖНАРОДНА БОРОТЬБА

о годині 8-ій вечером.

Іван Піддубний, укр. роду з полтавської губернії — найсильнійший чоловік в Росії і Европі, стане до боротьби з чемпіоном Греції і Малої Азії, — Д. Тофальосом.

Імя Івана Піддубного знане скрізь в світі — як в Европі так також в Америці. Іван Піддубний вже чоловік немолодий, поважний господар-хлібороб з українських степів визиває тепер в Америці і Канаді всіх найбільших силачів і атлетів і переважно всіх їх поконує.

Проти українсько-російського борця тяжко утриматися найсильнійшим і найславнійшим атлетам-силачам світа.

В другій парі буде боротися молодий Збишко — „Льолек" — сестрінок знаних силачів Сташка і Владка Збишків з німецьким чемпіоном Гансом Шміт.

В третій парі стануть до боротьби жвавий і звинний італіянський атлет І. Стокка з завзятим, незвичайної сили Литвином, Анди Бразаускас.

Ціла боротьба в Ансонії буде незвичайно цікава, бо виступлять в ній самі найліпші атлети.

Українці і Русскі з Ансонії, Дерби і околиці повинні громадно явитися на боротьбі, щоби пізнати особисто свого непоборимого родимця Івана Піддубного, потомка українських запорожських козаків.

Початок точно о 8. вечером. Тікети від 5-ої години при касі в Ansonia Opera House Bldg. Тікети до набуття перед днем боротьби в John J. Sobin, 3 Clifton Ave., Ansonia, Conn.

Дня 19. апріля Іван Піддубний буде боротися в Ню Бритен, Конн. в Jester Hall, а 20-го апріля виступить в Ню Гейвен, Конн., в Music Hall. 86-7

ЗАЗИВ

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ВИШНЕВА, ПОВІТ РОГАТИН.

На днях я отримав лист з рідного села від Уряду Громади Вишнів. В своїм листі просять мене, щоби я порозумівся з усіма краянами з Вишнева і повідомив вас, що громада будує школу. А що тепер дуже тяжкі часи, просить нас, щоби ми помогли їм матеріяльно.

Дорогі Родимці! Бачимо в часописях, що еміґранти з других сіл спомагають своїх рідних. То чому ми мали би бути позаду. Знаємо, що це значить школа. Де є наука, там є сила і воля: Тому взиваю всіх сельчан з Вишнева і околиці, щоби дали нашим Браттям допомогу.

Жертви прошу слати просто до села на руки комітету будови школи, до якого входять:

Михаїл Гучко, Григорій Курилець, Іван Терлецький.

Або шліть до мене, а я вишлю разом зі своєю збіркою.

Мій адрес:

Theodore Boyko
1313 Springdale Ave.,
Youngstown, Ohio.

МОЛОДИЙ БАНДИТ.

Ученик пятої кляси польської ґімназії в Здунській Волі дістав лихе свідоцтво і постановив „порахуватися" з директором школи. Він поперетинав дроти від електричних дзвінків та з другим учеником вдерся до канцелярії і домагався, щоби директор поправив йому лиху ноту. Одначе дириктор не налякався погроз і викинув непрошених гостей за двері. Тоді Владислав постановив втечи з дому. Перед тим напав на одну учительку в її мешканню і грозячи револьвером забрав їй усі гроші, а опісля звязав їй руки і ноги та виміг на ній присягу, що до двох годин не рушиться з місця. Многонадійного молодця арештовано на залізничім двірци. Батько учительки довідався про сей випадок і поїхав до неї. Як побачив її живу і здорову, так зворушився, що дістав удар серця і помер.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

(Докінчення зі сторони 3-ої).

ріг стола. В тому саме наше щастя, то нас вирятує. — Як побачив до половини випиту склянку молока, сказав:

— Візьми тепер це молоко, виляй до каналу, пополочи чисто склянку, а решту остав на місце.

— А що хочеш робити?

— Пізнійше довідаєшся.

Підійшов до умивальні, взяв ліхтар із свічкою, засвітив і скрутив газ. Кромерова тривожним шепотом спиталася:

— Артуре, що ти всипав до молока?

— То не твоє діло. Візьми лише склянку, вимий, постав до шафки та жди на долі, доки я не зійду до тебе.

Взяла склянку, в якій була ще половина молока й пійшла помало смугою світла, що падало від свічки крізь відчинені двері. Дріжала вся, пригомощена холодною кровю чоловіка і його чортівською спритністю. Розуміла, що в разі чогось, вина за злочин передусім на неї впаде, бо вона занесла туди на гору отрую. Рука її дріжала так сильно, що тепле молоко зі склянки сплило їй на пальці. Нараз двері поза нею зачинилися нагально; скрикнула проймаючо й заточилася під стіну, виливаючи більшу часть молока на сходи. Бо не всилі була оволодіти надшарпані нерви. Кромер відчинив двері, а голос його гострим шепотом різав її наче батогом.

— Не кричи, дурна, то протяг замкнув двері. Зійди на діл і чекай на мене!

Потім вернув до кімнати небіщика й розложив знаряддя найновійшої конструкції, що їх приніс був зі собою. Взявся вертіти бічну залізну стіну каси, що стояла при ліжку його жертви.

Карієра Кромера, то була одна довга боротьба і викрут перед законом. Хемік із фаху розумівся знаменито на діланні кождої отруї, знав як і котра оставляє слід по собі, до досвідів своїх уживав безприютних котів. Потребував отруї, котра ділаючи страшно, всетаки не оставить ніяких слідів, як приміром ціян потасу, пруський квас або аршеник. Засіб цей найшов у псевдаконтині. Знав, що як зеренце ціяну потасу вбиває, то сотою часткою тої скількости „псевдаконтину" осягне тісамі висліди й не оставить слідів в орґанізмі. Тому покористувався тими досвідами і як жінка відійшла до шафки, вкинув просто незамітно часточку „псевдаконтину" до склянки гарячого молока, приготованого для своєї жертви. Давид Уорн, то був індивід, із яким числилися в т. зв. темних колах лондонської фінансієри. Для ведення ріжних невиразних трансакцій мав усе при собі більший засіб готівки. Артура Кромера знав віддавна і часто виручувався ним, сам оставався обережно в тіні. Замешкати в них рішився на безупинні просьби Кромерової. Вона нарікала на слабий рух в дроґерії, пояснювала, що комірне Давида вможливить їм як-так удержатися. Колиж би не пристав на це, то тоді, приневолені будуть неодно зізнати на поліції. А поліція напевно схоче зазнакомитися з його штучками. З причини такої погрози Давид, хоч нерадо, згодився мешкати у Кромерів.

Як спровадився до них, припровадив малого шпіца. „Том" був витресований знаменито і не розлучався зі своїм паном ні на хвильку. Був не лише обороннцем, але перестерігав його перед кождим підозрілим шелестом. Кілька тижнів роздумували Кромери, як би то позбутися пса. Та як надумалися добре, пізнали, що колиб пес пропав або згинув, то це могло би зродити підозріння і сторожкість Давида. Уорнові гроші не давали Кромерови спокою. Мріяв про це, що як матиме більшу суму, виїде в инші сторони світа й зачне разом із жінкою ліпше, чеснійше життя від теперішнього, звихненого вязницею і пятном ганьби... Та як побачив, що про грабіж не може бути бесіди, рішився хопити злочину, але перевести його так мудро, щоби найзручнійшу поліцію міг вивести в поле. Цілий плян опрацював до найдрібнійших подробиць а нині постановив виконати його.

Коли вже вивертів бік каси, відігнув часть плити. Відложив на бік непотрібні папери, або такі, яких тяжко позбутися і вкінці натрапив з биттям серця на так гарячо бажані банкноти. Пачка за пачкою виймав їх і вкладав до кишенів. Показалося, що банкнотами було 7,000 фунтів і кількасот дрібнійшою монетою. Знаряддя все оставив при касі. Хай поліція радіє, що найде докази, обтяжуючі вломника... Потім підійшов до дверей, замкнув засувку зі середини, так що неможливо було ввійти зі двору, поставив свічку на столі, відчинив вікно й виглянув на вулицю. Кромер висунувся вікном на дашок сусідньої добудованої хати, приповз аж до берега ринви й опустився по ній на своє невеличке подвіря. Відси фронтом ввійшов до кухні. На кріслі, неповорушно, не розуміючи зовсім дивного поступування чоловіка, сиділа Кромерова й гляділа на нього допитливо. Замісць цілої відповіди показав їй пачку банкнотів. Жінці, як побачила їх, заіскрилися очи наче у кота.

— Чекай, ще не все скінчене — мусимо наробити крику!

— Що ти кажеш? — прошептала перелякана.

— Вважай добре, тепер чверть на дванацяту — я біжу на поліцію. Скажу, що я щойно сполошив вломників. Вони втекли, перескакуючи мур від сторони саду, то боюся, чи панови Уорн не приключилося щось злого. Двері у нього зачинені й ніхто не відзивається. Ти скажеш, що ми сиділи в кухні, як нараз почули підозрілий стукіт і шелест на горі. А як поліція відчинить двері, памятай, що маєш перелякатися на вид трупа...

— А що з грішми? — спитала тихо.

— Я завчасу приготовив криївку.

Підніс із землі лінолеум, вийняв дошку з підлоги, під котрою вже була яма, поукладав пачки банкнотів, втиснув назад дошку й прикрив її, як передше.

— А як поліція спровадить лікаря? — спитала обережно.

— Я сам спроваджу, — сказав усміхаючись. — Я ходив до нього минулого тижня в справі здоровля нашого льокатора. Памятай це, що Давид мав кілька ударів серця, але не позволив прикликати лікаря.

— Алеж він не був ніколи хорий! — відповіла.

— Ідіотко! Таж я вчу тебе, що і як маєш говорити! Напевно буде слідство, але без автопсії, бо лікар просто ствердить аневризм серця з переляку, а удар від упадку зробив йому кінець. Щодо отруї, тож я поставив свіжу склянку молока й у ньому не найдуть нічо... А тепер іду по поліцію.

Отяжілий ум Кромерової не дуже скоро орієнтувався. Вона привикла механічно виконувати прикази чоловіка. Всетаки як поліція прийшла й почала слідство й допит, держалася строго вказівок його, не зробила ніякого фальшивого кроку. Згідно з пляном, у хвилі виламання дверей, скрикнула проймаючо на вид трупа, освіченого миготячим світлом догоряючої свічки.

Коли один із аґентів оглядав тіло, другий запримітив розбиту касу. „Грабункове вбивство", сказав полісмен і дав приказ припровадити лікаря й комісаря поліції. Кромер згодився сам зробити це, а до жінки сказав гостро:

— Сиди тепер у кухни і не рушся кроком! А не важся мені пари з уст випустити, поки я не вернуся!

Коли чверть години пізнійше вернувся — сиділа на тімсамім місци, наче автомат, гляділа лише довкола, що робить поліція. За кільканацять хвиль лікар і комісар зійшли на діл до кухні.

— Якжеж ви думаєте, пане комісар? — спитав Кромер.

— Тяжко сказати щось рішучого: небіщика вдарено в голову, хоч не кажу, що удар міг бути смертельний. Тому що — як ви самі кажете — небіщик був хорий на серце, страх міг причинитися до серцевого удару й спричинити смерть, ще заки вдарено його.

Комісар ходив хвильку задуманий, а потім говорив дальше:

— Злодій мав на руках рукавички... певно ввійшов крізь вікно, приголомшив жертву й забрався до каси. Видно сполошився, коли в поспіху полишив свої причандали... Мушу тепер оглянути дім із надвору. Нараз перестав говорити, бо зза дверей комірки роздалося приглушене й розпучливе виття пса. Комісар прискочив до дверей, відчинив їх, а бідний, заляканий „Том" вибіг на кухню, виючи, потім підтягнув хвіст під себе, став поступати взад, наче боявся, що битимуть його.

— Якжеж ви хочете, щоби ваш пес пильнував хати, коли замикаєте його в комірці? — сказав комісар. — Ходім із ним на гору, може йдучи за нюхом напровадить нас на який слід. — Сказав ці і звернувся до дверей, кличучи Тома. Обоє Кромери, старачись укрити збентеження, зірвалися йти з комісарем до сходів. „Том" нюхав і біг наперед — нараз задержався на одній сході і похилився до землі.

— Хтось як ніс молоко небіщикови, розілляв його досить на сходах — сказав комісар — а пес мусить бути дуже голоден — дивіться, як захланно вилизує його... Нуж, а то що?...

Артур Кромер сильно-блідий вибалушивши очі, глядів на собаку. Хотів копнути його, щоби відсунути від молока, але цілий задеревів, ноги, здавалося, percentage вростають у землю. Жінка його скрикнула тривожно-здавлено, не спускаючи переляканого зору з „Тома". Він вилизав молоко, станув, натягнувся, захитався на лабках і з тихим скомлінням перевернувся на бік, задріжав кілька разів і затих.

Лікар похилився над ним, узяв на руки й глянув допитливо на Кромера.

— Собака не жиє! Пане комісар, одна є лише отруя, що так страшно ділає — прошу сказати решту слідів молока зібрати й піддати аналізі!

— То зайве, — сказав Кромер гірко усміхнувшись. — Я був би вас усіх вивів у поле — на жаль! Та собака зрадила мене!... Дарма!... Так хотіла доля!

Наставив рівнодушно руки. Вложили йому ланцюшки. Виходячи копнув лежачого „Тома", котрий всетаки до останньої хвилі своєї служив для оборони свого пана й дав свідоцтво злочину.

Переклав М. Ценевич.